

گروه آموزشی
بژیک

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۳۷

صفحه مفید و کاربردی

نویسنده مرجع:
پژوهشکده
شورای نگهبان

درسنامه
فشرده

مخاطب فایل:

تمامی
آزمون‌های
استخدامی

- خلاصه ویژه خط به خط کتاب
- درسنامه فشرده و کاربردی
- آموزش نکته‌محور
- طبقه‌بندی دقیق مطالب

۴H

ساعت مطالعه تخمینی

بخش اول: قانون اساسی (مقدمه)

✓ اساس و شالوده اصلی حرکت‌های الهی این است که خداوند پیامبران را با دلایل روشن و کتاب آسمانی فرستاد تا مردم به عدالت رفتار کنند.

مقدمه

- ✓ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، میبایست نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه بر اساس اصول اسلامی و انعکاس خواست قلبی امت است.
- ✓ ویژگی بنیادی این انقلاب نسبت به نهضت مشروطه و ملی‌شدن نفت، «مکتبی و اسلامی بودن» آن است؛ زیرا تجربه نشان داد که علت شکست نهضت‌های پیشین، فقدان پایه مکتبی بوده است.
- ✓ پس از رکود جنبش‌های گذشته به دلیل دور شدن از مواضع اصیل اسلامی، وجدان بیدار ملت به رهبری امام خمینی ضرورت پیگیری خط اصیل مکتبی را دریافت و تحرک نوینی آغاز شد.

طلیعه نهضت

○ **آغاز حرکت:** اعتراض کوبنده امام خمینی به توطئه آمریکایی «انقلاب سفید» (که با هدف تثبیت استبداد و وابستگی طراحی شده بود)، عامل حرکت یکپارچه ملت گشت.

○ **خرداد ۱۳۴۲:** قیام عظیم و خونبار امت اسلامی که نقطه آغاز شکوفایی این نهضت بود و مرکزیت رهبری اسلامی امام خمینی را به شدت مستحکم نمود.

○ **دوران تبعید:** علی‌رغم تبعید امام به دلیل اعتراض به قانون ننگین کاپیتولاسیون، پیوند مردم با ایشان استمرار یافت و قشر آگاه جامعه در سنگر مساجد و دانشگاه‌ها به روشنگری پرداختند.

✓ رژیم استبدادی برای سرکوب این بیداری به اقدامات ددمنشان‌های چون حمله به کانون‌های انقلاب، اعدام و شکنجه دست زد، اما خون شهدا و پیام‌های مستمر امام، عزم ملت را برای ادامه مبارزه راسخ‌تر کرد.

حکومت اسلامی

💡 طرح حکومت اسلامی بر پایه «ولایت فقیه» که در اوج خفقان رژیم استبدادی توسط امام خمینی ارائه شد، انگیزه منسجم نوینی ایجاد کرد و راه اصیل مبارزه مکتبی را گشود.

افشاگری‌های روحانیت و دانشجویان مبارز در سطح جهانی، بنیان‌های حاکمیت رژیم را متزلزل کرد و رژیم را مجبور به باز کردن نمایشی فضای سیاسی نمود، اما ملت با آگاهی کامل قیام یکپارچه خود را آغاز کرد.

خشم ملت

۱۷ دی ۱۳۵۶: انتشار نامه توهین‌آمیز علیه ساحت روحانیت و امام خمینی، باعث انفجار خشم مردم در سراسر کشور شد و تلاش رژیم برای سرکوب خونین آن، تنها به جوشش و استمرار بیشتر انقلاب انجامید.

۲۱ و ۲۲ بهمن ۱۳۵۷: روزهای فروریختن بنیاد شاهنشاهی و شکست استبداد داخلی و سلطه خارجی، که طلیعه حکومت اسلامی و نوید پیروزی نهایی را به همراه داشت.

همبستگی گسترده تمامی اقشار جامعه، به ویژه مشارکت چشمگیر و تعیین‌کننده زنان که با شجاعت در میدان نبرد حاضر می‌شدند، سهم عمده‌ای در پیروزی این جهاد بزرگ ایفا کرد.

بهای که ملت پرداخت

این نهضت عظیم پس از یک سال مبارزه مستمر، با نثار خون بیش از شصت هزار شهید، صد هزار مجروح و تحمل خسارات فراوان، با شعار «استقلال، آزادی، حکومت اسلامی» به ثمر نشست.

ملت ایران با شرکت مراجع تقلید، علمای اسلام و مقام رهبری در همه‌پرسی، با اکثریت قاطع ۹۸/۲ درصد به نظام جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند تا این قانون راهگشای تحکیم پایه‌های حکومت نوین گردد.

شیوه حکومت در اسلام

حکومت از دیدگاه اسلام برخاسته از موضع طبقاتی و سلطه‌گری فردی نیست، بلکه تبلور آرمان سیاسی ملتی است که برای رسیدن به هدف نهایی (حرکت به سوی خدا) سازمان‌دهی می‌شود.

رسالت قانون اساسی، عینیت بخشیدن به زمینه‌های اعتقادی نهضت، پرورش انسان با ارزش‌های والای اسلامی و گسترش روابط بین‌المللی برای تشکیل «امت واحد جهانی» است.

این قانون تضمین‌گر نفی هرگونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی بوده و با سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان، اداره مملکت را به صالحان واگذار می‌کند.

دقت کنید: نظارت دقیق و جدی از ناحیه اسلام‌شناسان عادل، پرهیزگار و متعهد (فقه‌های عادل) امری محتوم و ضروری است تا قانون‌گذاری دقیقاً بر مدار قرآن و سنت جریان یابد.

- ✓ هدف اصلی حکومت، رشد دادن انسان برای تجلی ابعاد خداگونگی است که این مهم جز با مشارکت فعال و گسترده تمامی عناصر اجتماع در روند تصمیم‌گیری‌های سیاسی محقق نمی‌شود.

ولایت فقیه عادل

- ✓ بر اساس ولایت امر و امامت مستمر، قانون اساسی زمینه تحقق رهبری فقیه جامع‌الشرایطی را آماده می‌کند تا ضامن عدم انحراف سازمان‌های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود باشند.

اقتصاد وسیله است نه هدف

نکته مهم در مقایسه مکاتب: در مکاتب مادی، اقتصاد خود یک «هدف» است که در مراحل رشد به عامل تخریب و فساد تبدیل می‌شود؛ اما در اسلام، اقتصاد صرفاً یک «وسیله» است و از وسیله انتظاری جز کارایی بهتر برای وصول به هدف نمی‌رود.

- ✓ برنامه اقتصادی اسلامی موظف به فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت‌ها، تامین امکانات مساوی، ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری انسان جهت استمرار حرکت تکاملی اوست.

زن در قانون اساسی

- ✓ با ایجاد بنیادهای اجتماعی اسلامی، نیروهای انسانی هويت اصلی خود را بازمی‌یابند و زنان به دلیل ستم مضاعفی که در نظام طاغوتی متحمل شده‌اند، در استیفای حقوق انسانی پیشگام‌تر خواهند بود.

خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد انسان است؛ در این نگرش، زن از حالت «شیء بودن» یا «ابزار کار» خارج شده و ضمن بازیافتن وظیفه خطیر مادری، هم‌رمز مردان در میدان‌های فعال حیات خواهد بود.

ارتش مکتبی

- ✓ تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی (ارتش و سپاه پاسداران) بر اساس ضابطه ایمان و مکتب است و آن‌ها علاوه بر حراست از مرزها، رسالت مکتبی جهاد در راه خدا و گسترش حاکمیت قانون الهی را بر عهده دارند.

قضاء در قانون اساسی

- ✓ سیستم قضایی بر پایه عدل اسلامی و متشکل از قضاات عادل و آشنا به ضوابط دقیق دینی بنا شده